ЗАХИСТУ ТВАРИН ВІД ЖОРСТОКОГО ПОВОДЖЕННЯ: АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

ШАТРАВА Сергій Олександрович - доктор юридичних наук, професор, завідувач науково-дослідна лабораторії з проблем досудового розслідування ННІ № 1 Харківського національного університету внутрішніх справ

ORCID ID: https://orcid.org/0000-0002-7072-961X,

АРТЕМЕНКО Ігор Анатолійович - доктор юридичних наук, професор, науковий співробітник науково-дослідної лабораторії з проблем досудового розслідування ННІ № 1 Харківського національного університету внутрішніх справ

ORCID: https://orcid.org/0000-0002-9144-1500

ЛЕЩЕНКО Дмитро Олександрович - ад'юнкт відділу аспірантури (ад'юнктури) і докторантури Харківського національного університету внутрішніх справ

ORCID: https://orcid.org/0009-0008-8669-3739

DOI: https://doi.org/10.71404/LAW.UA.2025.1.47

В науковій статті доводиться, що протидія жорстокому поводженню з тваринами, зазнають змін, в рамках ратифікації Європейської конвенції щодо захисту тварин від жорстокого поводження, адаптації національного законодавства під Європейські стандарти в даній сфері. Наявність кримінальної та адміністративної відповідальності за жорстоке поводження з тваринами, говорить про гнучку адаптивну юридичну базу щодо протидії правопорушенням даного типу, так як дані норми відображають принцип співмірності покарання вчиненому діянню. Наголошено на ролі волонтерів в протидії та запобіганню даному виду злочину важко переоцінити, так, як дуже часто саме вони стають свідками даних дій, або отримують інформацію від місцевих жителів щодо вчинення правопорушень даного типу. Наголошено на необхідності впровадження реєстрів кривдників тварин, який створив би додатковий підтип відповідальності для осіб, схильних до жорстокого поводження з представниками фауни, а саме репутаційний. Впровадження співмірної відповідальності за жорстоке поводження з безхребетними тваринами, що є логічно-правильним та соціально справедливим кроком, з метою того, щоб юридичний захист покривав всіх представників фауни.

Ключові слова: адміністративно-правовий захист тварин, адміністративна відповідальність, адміністративний акт, адміністративно-правові засади, захист прав, жорстоке поводження, контроль, нагляд, органи державного управління, удосконалення.

Постановка проблеми

В ході еволюції і розвитку суспільства, поширення людської цивілізації на всі куточки нашої планети, а також в наслідок використання благ і ресурсів навколишнього середовища, людина перетворилася на лідера серед живих істот, який визначає вектор руху як своєї власної моделі соціуму, так і всіх живих істот, що мешкають в дикій природі, або є одомашненими людьми. Таке положення речей має певний і доволі істотний вплив на природу та всіх її представників, що співіснують паралельно з людьми. Від поведінки нашого виду залежить добробут представників фауни, так, як наслідки людської діяльності можуть бути як позитивними, так і негативними. Людська діяльність відображається як на екології, так і безпосередньо на долях самих беззахисних істот, мешканців тваринного світу, які залежать від нашої волі та вчинків, від рівня само-

свідомості та намірів представників виду «Homo sapiens». Водночас варто відмітити, що представники фауни мають таке ж право на життя як і люди, гідні його умови, на реалізацію своїх біологічних потреб. Більше того сучасні наукові дослідження показали, що вони також відчувають емоції, такі як радість і щастя, біль і смуток, мають певні когнітивні здібності, такі як здатність до розрізнення людей, ідентифікації їх приналежності по відношенню до себе, що можна розглядати як наявність емоційного інтелекту певного рівня. Сучасна наука визнає, що тварини мають ознаки не тільки свідомості, а ще й можливості до самоусвідомлення. Враховуючи цей фактор люди мусять розуміти, що в разі нанесення тваринам шкоди вони відчувають те саме, що й представники нашого біологічного виду, а іноді їх відчуття мають більш глибокі емоційні відтінки, так, як тварини набагато частіше можуть перебувати в складних життєвих обставинах, ніж люди. Тому гуманність та толерантне ставлення до «братів» наших менших формують те, що зазвичай називаємо людяністю. Опираючись на вищезазначене постає необхідним дослідити адміністративно-правовий аспект захисту тварин від жорстокого поводження.

Стан дослідження проблеми

Дослідження адміністративно-правових засад протидії жорстокому відношенню до тварин представлене достатньо широким колом наукових робіт вчених. До прикладу таких вчених як : В.Б. Авер'янов, Н.С. Бондаренко, О.М. Бандурка, В.М. Бевзенко, В.М. Гаращук, І.П. Голосніченко, І.А. Городецька, А.О. Данилевський, Д.О. Калмиков, В.І. Книш, Н.В. Коваленко, Т.О. Коломоєць, В.К. Колпакова, А.Т. Комзюк, Т.М. Кравцова, О.В. Кузьменко, В.О. Морозова, М. В. Пашковська, С. П. Репецький, А. В. Савченко, В. О. Турська, М. І. Хавронюк, А.М. Ященко, К. В. Ящук та інші. Але, не дивлячись на достатньо вагомий перелік досліджень в даному напрямку, наразі, ще існують аспекти, що потребують додатково вивчення.

Метою статті полягає у досліджені адміністративно-правового аспекту захисту тварин від жорстокого поводження, що діють на даний момент на території України, та здійснити порівняння законодавства найбільш розвинених країн Європейського союзу та світу.

Завданням даного дослідження є аналіз кращих світових юридичних механізмів спрямованих на протидію жорстокому поводженню з тваринами, запозичення самих дієвих та прогресивних з них, з метою їх адаптації під українські реалії сьогодення, а також подальшого впровадження в національне законодавство.

Наукова новизна дослідження

Дане дослідження сконцентроване на аналізі відповідності національної нормативно-правої бази щодо протидії жорстокому поводженню з тваринами кращим світовим стандартам адміністративно-правового регулювання даної сфери, що діють в розвинених країнах. На основі вивчення вищевказаної інформації розробити рекомендації практичного спрямування щодо покращення національного законодавства у сфері запобігання та протидії вищевказаному типу правопорушень. Запропоновувати підходи до притягнення правопорушників до відповідальності, які створюють додаткову відповідальність в вигляді персональних репутаційних втрат. Розглянути можливість розширення юридичної відповідальності за жорстоке поводження з тваринами.

Виклад основного матеріалу

На даний момент захист тварин від жорстокого поводження в Україні здійснюється в першу чергу у відповідності до Законів України «Про захист тварин від жорстокого поводження» [1], «Про тваринний світ» [2], «Про охорону навколишнього природного середовища» [3], «Про ветеринарну медицину» [4], «Про систему громадського здоров'я» [5], «Про захист населення від інфекційних хвороб» [6], а також відповідно Кримінальним кодексом України [7] та Кодексом України про адміністративні правопорушення [8].

На початку наукової праці звернемось до нормативних актів, які встановлюють юридичну відповідальність за даний вид

правопорушення – жорстоке поводження з тваринами. Так, в кримінальному кодексі України передбачено юридичну відповідальність за жорстоке поводження з тваринами, а саме статтею 299. У відповідності до вищевказаної статті «жорстоке поводження з тваринами, що належать до хребетних, у тому числі з безпритульними тваринами, порушення правил транспортування тварин, якщо такі дії призвели до тілесних ушкоджень, каліцтва чи загибелі тварини, нацьковування тварин одна на одну, вчинене з хуліганських чи корисливих мотивів, а також пропаганда, публічні заклики до вчинення дій, що мають ознаки жорстокого поводження з тваринами, поширення матеріалів із закликами до вчинення таких дій караються позбавленням волі на строк від трьох до п'яти років з конфіскацією тварини [7]». А дії вчинені у відповідності до частин 3 і 4 вищевказаної статті караються позбавленням волі на строк від п'яти до восьми років з конфіскацією тварини [7].

Водночас варто відмітити, що в Україні передбачена адміністративна відповідальність за жорстоке поводження з тваринами – статтею 89 КУпАП «Жорстоке поводження з тваринами». Згідно з вищевказаною статтею «жорстоке поводження з тваринами це знущання над ними, у тому числі безпритульними, що спричинило їх мучення, завдало їм фізичного болю, страждань, але не призвело до тілесних ушкоджень, каліцтва чи загибелі, залишення тварин напризволяще, а також інші порушення правил утримання та поводження з тваринами - тягнуть за собою накладення штрафу від двохсот до трьохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією тварини, якщо перебування тварини у власника становить загрозу для її життя або здоров'я. Ті самі дії, вчинені стосовно двох і більше тварин, або групою осіб, або особою, яку протягом року піддано адміністративному стягненню за таке саме порушення, - тягнуть за собою накладення штрафу від трьохсот до п'ятисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або адміністративний арешт на строк до п'ятнадцяти діб, з конфіскацією тварини, якщо перебування тварини у власника становить загрозу для її життя або здоров'я. Порушення Правил транспортування тварин - тягне за собою накладення штрафу від двохсот до трьохсот п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. Дії, передбачені частиною третьою цієї статті, вчинені особою, яку протягом року було піддано адміністративному стягненню за такі самі порушення, - тягнуть за собою накладення штрафу від трьохсот до п'ятисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян [8]».

До того ж наявність механізму вилучення тварини, передбаченого в вищезгаданій статті, в рамках адміністративного провадження, сприяє запобіганню більш тяжких наслідків для тварини в майбутньому, якщо існує об'єктивна загроза повторення подібних дій відносно неї. Значний штраф та можливість адміністративного арешту правопорушників, що вчиняють неправомірні дії даного типу несуть в собі співмірність соціальній небезпеці вчиненого діяння, і водночас можуть бути стримуючими превентивними факторами, щодо повторення подібних правопорушень в майбутньому.

Особливостями проаналізованих норм ККУ та КУпАП є те, що її дія поширюється тільки на хребетних тварин. Але, в дійсності люди утримують вдома також і безхребетних тварин, таких, як бджоли, змії, пітони, комахи, павуки, скорпіони, равлики, метелики, які у відповідності до чинного національного законодавства України, в юридичному сенсі є не захищеними від людського свавілля. А такі безхребетні, як бджоли згідно з останніми науковими дослідженнями мають свідомість, їх соціум передбачає послідовно вибудовану ієрархію, в якій кожна бджола має своє особисте завдання і відіграє важливу роль в організації життєдіяльності всього сімейства. Тому їх захист від жорстокого поводження є логічно-обумовленою необхідністю. В зв'язку з чим доречним є розшири дію статті 299 ККУ та статті 89 КУпАП і на безхребетних тварин в тому, ж числі. Діяння спрямовані на нанесення шкоди живому організму в будь-якому разі мусять каратися, в залежності від тяжкості нанесеної шкоди, але достатньо суворо, щоб стримувати осіб до цього схильних від вчинення подібних дій.

Враховуючи холоднокровну жорстокість та особливий цинізм, що проявляє особа в момент вчинення жорстокого поводження по відношенню до представників тваринного світу, які є повністю беззахисні перед людьми, це може говорити про ймовірні психологічні відхилення, а можливо й психічні захворювання, особливо в випадках позбавлення тварин життя, що може свідчити про соціальну небезпеку таких представників соціуму для інших людей. Саме тому, відомості про осіб, що вчиняли даного виду правопорушення мусять бути відображені в окремих спеціальних реєстрах. Даним особам має бути присвоєний особливий статус, за аналогією до корупціонерів та кривдників, що вчиняли домашнє насильство. До прикладу, це може бути розгалужена система ідентифікації таких осіб. Реєстри таких осіб мусять бути відкритими для доступу для роботодавців, так як репутаційні наслідки для даної категорії осіб мусять бути не відворотними та значущими, а також такими, що суттєво впливають на їх подальший перебіг життя. Конфіскація майна в таких правопорушників, мусить бути використана як механізм відшкодування нанесеної ними шкоди. До прикладу оплата лікування, постраждалих від їх рук тварин мусить повністю лягати на їх плечі, як безумовне юридичне зобов'язання, що має очевидне і етико-моральне підґрунтя в тому ж числі.

З метою розширення інструментарію протидію жорстокому поводженню з тваринами варто розглянути можливість заборони утримання тварин особам, в разі вчинення ними жорстокого поводження з тваринами на систематичній основі, тобто 2 і більше разів. В той же час, для більш ефективної протидії таким ганебним явищам, як знущання над тваринами варто збільшувати повноваження органів виконавчої влади, надати їм право звертатися до суду з клопотанням про надання тимчасового доступу до приміщення, де можуть утримуватися в не належних умовах тварини, в кількості, що перевищує встановлену законом норму, з метою оцінки їх стану та можливого подальшого вилучення.

Варто посилення ролі громадських активістів в напрямку протидії жорстокому поводженню з тваринами, не дивлячись на той факт, що вона є значною і на даний момент. Взаємодію представників влади, до прикладу органів місцевого самоврядування, з волонтерами та працівниками притулків необхідно поглиблювати, налагоджувати постійну комунікацію, створювати спеціальні комісії. Таким комісіям варто надати право створювати офіційні висновки, звертатися до органів виконавчої влади з ініціативами про вилучення тварин в недобросовісних власників та поміщення їх до шелтеру.

Варто відзначити, що Україна трансформує своє законодавство в сфері боротьби з жорстоким поводженням з тваринами у відповідності до Європейських стандартів. Доречно відмітити, що в «Європейському союзі діє кілька Директив ЄС, які регламентують гуманне ставлення до цілого ряду груп сільськогосподарських тварин (Директива Ради 98/58/ЄС від 20 липня 1998 року стосовно захисту тварин, що утримуються для сільськогосподарських потреб); щодо захисту тварин, які використовуються для експериментів та інших наукових цілей, Європейська конвенція про захист домашніх тварин [9] – це міжнародний документ, ратифікований Законом України № 578-VII від 18.09.2013 [10]. Директива 2010/63/ЄС від 22 вересня 2010 року); щодо захисту тварин під час перевезення (транспортування) [11].

Глибокий та системний підхід до протидії жорстокому поводженню з тваринами в ЄС все ж таки дещо різниться, якщо розглядати його імплементацію в країнах членах союзу окремо. Аналізуючи стратегію ЄС щодо протидії таким правопорушенням варто відмітити, що «європейська спільнота довела свій намір щодо захисту тварин шляхом прийняття п'яти основних конвенцій: Європейська конвенція про захист тварин при міжнародному перевезенні 1968 р., Європейська конвенція про захист тварин, що утримуються на фермах 1976 р., Європейська конвенція про захист тварин, призначених для забою 1979 р., Європейська конвенція про захист хребетних тварин, що використовуються для експериментів та інших наукових цілей 1986 р., Європейська конвенція про захист домашніх тварин 1987 р. [12]».

До прикладу, розглянемо досвід найближчої країни партнерки України в Європейському союзі – Польщі щодо протидії жорстокому поводженню з тваринами. В Польщі «відповідно до ст. 4 Закону «Про захист тварин» визнається, що тварини можуть страждати як фізично, так і психічно. Визнання здатності тварин страждати є відправною точкою законодавства про захист тварин у Польщі. Також цим законом забороняється хутрова промисловості; обмеження ритуального забою тварин; заборона використання тварин у цирках; заборона тримати тварин на прив'язі цілодобово, заборона використання важких ланцюгів та строгих ошийників; посилений контроль діяльності притулків для тварин; дотації на по життєве утримання тварин, що працювали (наприклад службових собак). Неналежне утримання тварин та жорстоке з ними поводження закономірно передбачене Кримінальним кодексом Польщі, як злочин, що карається обмеженням волі, штрафом до 1000 злотих або доганою. Такі ж санкції застосовуються за недотримання загальних правил утримання тварини, що спричинило загрозу життю чи здоров'ю людей; цькування або залякування тварини, що ставить під загрозу її безпеку – карається обмеженням волі, штрафом до 1000 злотих або доганою. За відпущення собаки з поводку в лісі, якщо це не мисливський собака під час полювання, загрожує штраф або догана. До жорстоких методів поводження з твариною польським законодавством віднесена діяльність людини, що призводить до патологічних змін в організмі тварини (соматичних і психологічних), особливо у вигляді наслідків від сильного болю, дія голодом, спрагою або електричним струмом. Забороняється навмисне каліцтво, зокрема шляхом спалювання або заморожування, а також косметичні зміни, в тому числі обрізання вух і купірування хвоста собакам; використання хворих або надто молодих або старих тварин у справі репродукції; побиття тварин; надмірне навантаження на тварину; транспортування таким чином, що викликає непотрібні страждання та стрес; утримання в неприродній позі, що заподіює непотрібний біль; утримання тварин в неналежних умовах; зоофілія, перебування домашньої тварини чи сільськогосподарських тварин у не сприятливих погодних умовах, утримання тварини без достатньої їжі чи води; організація боїв між тваринами. Описані дії караються штрафом або позбавленням волі на строк до двох років, збільшеним до трьох років у випадках особливої жорстокості, та з конфіскацією тварини, якщо порушник є власником. Суд також може заборонити порушнику володіти тваринами від одного до десяти років, заборонити працювати з тваринами та присудити штраф від 25 до 2500 злотих на користь захисту тварин (наприклад, на користь Товариства запобігання жорстокому поводженню з тваринами в Республіці Польща). Органи влади уповноважені негайно вилучати тварин для яких існує загроза життю з боку власників [13]».

Польща є гарним прикладом для України в напрямку протидії злочинам вищевказаного типу. Нажаль в нашій країні тварини з юридичної точки зору розглядаються як підвид майна, з певними правовими особливостями, що по своїй морально-етичній суті не є правильним підходом. Тому вважаємо за доцільне визнати тварину живою істотою здатною до страждань, емоційних переживань, до усвідомлення та інтерпретації подій на своєму рівні когнітивних здібностей. «У більшості цивілізованих країнах законодавство щодо протидії жорстокому поводженню з тваринами передбачає штрафи у великих розмірах. Наприклад, в Італії – до 160 тисяч євро, у Франції – до 30 тисяч, у Великій Британії – 20 тисяч фунтів стерлінгів. Також розповсюдженим є ув'язнення за такі дії (Велика Британія, Португалія, Італія, Німеччина, Франція, окремі штати США)[12; 14]». Тому доцільним було б значно збільшити розмір штрафу за вчинення подібних дій.

Аналізуючи досвід Сполучених Штатів Америки варто зауважити, що закони США діють в «контексті захисту суспільної моралі, тобто тварин як таких, а саме цієї вельми чутливої сфери суспільних відносин, моралі; особливе становлення, ненасильницьке поводження з тваринами розглядається як спосіб зміцнення гуманістичних засад суспільного розвитку. Наразі у законодавстві

41 штату та в окрузі Колумбія передбачена кримінальна відповідальність за жорстоке поводження з тваринами як за тяжкий злочин. Як правило, виділяється 4 базові категорії злочинних дій по відношенню до тварин: 1) злочинна недбалість щодо тварин; 2) катування і умисне жорстоке поводження; 3) жорстоке поводження з тваринами, вчинене групою осіб; 4) насильство сексуального характеру над тваринами. У більшості штатів за жорстоке поводження з тваринами в залежості від категорії цього злочину передбачене покарання у виді штрафу, розміром від 400 до 150000 дол. США та/або тюремне ув'язнення від 18 днів до 10 років, психічне лікування. Найпоширенішими кваліфікуючими ознаками є: особлива жорстокість у поводженні (спричинення мучення тварини), публічне знущання, катуванням; невиконання власником (господарем) тварини своїх обов'язків до догляду за твариною, вчинення акту жорстокого поводження з метою залякування інших осіб, залишення на вулиці (викидання); тощо [13]». Американське законодавство вирізняється значною варіативністю покарання, тобто верхня і нижня межа стягнення відрізняються в десятки або сотні разів, що дає можливість забезпечити реальну співмірність покарання вчиненому діянню.

Німецький же досвід протидії такому ганебному явищу вирізняється тим, що «Німеччина фактично є першою країною світу, яка ввела захист тварин до Конституції країни 1949 року. У цій країні визнана професія «Захисник тварин», а також діє спеціальна галузь права – «Права тварин», де працюють адвокати, які можуть не тільки допомогти в разі порушення прав власників тварин або у випадках знущання над тваринами, але і допомогти при придбанні тварин. Закон про захист тварин встановлює штрафні санкції у разі порушення правил поводження з тваринами. Так, наприклад, за викидання тварини на вулицю (така форма поведінки прирівнюється до знущання) або за її самовільне знищення накладається штраф 25000 євро (якщо з 45 якихось причин немає можливості тримати вдома тварину, то за чинним законодавством його слід віднести до притулку). Німецьку політику в сфері захисту добробуту тварин-компаньйонів можна поділити на чотири основні галузі: обмеження надмірного відтворення тварин; запобігання втраті домашніх тварин; запровадження системи муніципальних притулків для утримання відловлених тварин; культурно-виховна робота із населенням щодо належного поводження з тваринами. Чисельність народжуваних тварин обмежується передусім серед власників розплідників домашніх тварин шляхом встановлення відповідних ліцензій і квот [15]».

Закріплення захисту тварин в Конституції було б вірним кроком і для України в тому ж числі. Це вивело б протидію жорстокому поводженню з тваринами на рівень національної ідеї українців, та сприяло б вихованню прийдешніх поколінь в дусі гуманізму та любові до тварин. Також це зміцнило б законодавчу базу щодо протидії таким ганебним речам.

Висновки

Протидія жорстокому поводженню з тваринами, зазнають змін, в рамках системи маленьких кроків, таких як ратифікація Європейської конвенції щодо захисту тварин від жорстокого поводження, адаптації національного законодавства під Європейські стандарти в даній сфері. Наявність кримінальної та адміністративної відповідальності за жорстоке поводження з тваринами, говорить про гнучку адаптивну юридичну базу щодо протидії правопорушенням даного типу, так як дані норми відображають принцип співмірності покарання вчиненому діянню. Роль волонтерів в протидії та запобіганню даному виду злочину важко переоцінити, так, як дуже часто саме вони стають свідками даних дій, або отримують інформацію від місцевих жителів щодо вчинення правопорушень даного типу. Тому логічним кроком було б підписати меморандум про взаємодію територіальних підрозділів національної поліції з волонтерськими організаціями та шелтерами, щоб інформація про правопорушення даного типу негайно потрапляла до правоохоронців і вони починали відповідні юридичні процедури спрямовані на протидію даному типу правопорушень. Впровадження реєстрів крив-

дників тварин є інноваційним прогресивним підходом, який створив би додатковий підтип відповідальності для осіб, схильних до жорстокого поводження з представниками фауни, а саме репутаційний. Доступ роботодавців до таких реєстрів і можливість законно надавати відмову в працевлаштуванні таким кандидатам була б додатковим запобігаючим фактором, що знизив би рівень скоєння подібних діянь. Також впровадження співмірної відповідальності за жорстоке поводження з безхребетними тваринами, такими як комахи, змії та інші було б логічно-правильним та соціально справедливим кроком, з метою того щоб юридичний захист покривав всіх представників фауни. Заборона на утримання тварин вдома для осіб, що вчиняли жорстоке поводження з тваринами також могла би стати ефективним кроком в протидії злочинам даного типу.

Отже, Україна постійно вдосконалює своє законодавство стосовно протидії жорстокому поводженню з тваринами, приводить його в відповідність до високих європейських стандартів. Адміністративно-правовий механізм регуляції даної сфери постійно видозмінюється та розвивається пристосовуючись до мінливих реалій сьогодення. Разом з тим, змінюється і відношення українців до тварин, все більше вони реагують осудом на жорстокість по відношенню до тварин та активно протидіють даному типу правопорушень, що свідчить про духовний та ментальний розвиток, та пробудження свідомості українського народу, що має свої практичні наслідки у вигляді покараних в рамках юридичного поля порушника, та врятовані життя тварин.

Література

1. Про захист тварин від жорстокого поводження: Закон України від 21.02.2006 № 3447-IV. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/3447-15.

2. Про тваринний світ: Закон України від 13.12.2001 № 2894-III. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/2894-14

3. Про охорону навколишнього природного середовища. Закон України від 25.06.1991 № 1264-XII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/1264-12.

4. Про ветеринарну медицину. Закон України від 25.06.1992 № 2498-XII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/2498-12.

5. Про систему громадського здоров'я. Закон України від 06.09.2022 № 2573-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/2573-20.

6. Про захист населення від інфекційних хвороб. Закон України від 06.04.2000 № 1645-III. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/1645-14.

7. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/2341-14.

8. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 № 8073-X. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/80731-10.

9. Європейська конвенція про захист домашніх тварин: Міжнародний документ від 13.11.1987. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/994_a15.

10. Про ратифікацію Європейської конвенції про захист домашніх тварин: Закон України від 18.09.2013 № 578-VII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/578-18.

11. Ященко А.М. Жорстоке поводження з тваринами (ст. 299 КК України): склад злочину та заходи кримінально-правового реагування. *Вісник кримінологічної асоціації України*. 2022. № 2 (27). С. 48-59.

12. Дідик Н.І., Костовська К.М. Світовий та вітчизняний досвід у сфері жорстокого поводження з тваринами: адміністративно-правовий аспект. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2019. № 2. С. 137–140.

13. Черевко К.О. Зарубіжний досвід інституту захисту тварин від жорстокого поводження (порівняльний кримінально-правовий аналіз). *Вісник кримінологічної асоціації України*. 2022. № 2(27). С. 37-47.

14. Шуміло О.О. Особливості детермінації жорстокого поводження з тваринами. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право*. 2016. Вип. 36. Том 2. С. 117–122.

15. Гусєльнікова Н.Д. Міжнародний досвід запобігання жорстокому поводженню з тваринами. URL: https://elar.navs.edu.ua/server/api/core/bitstreams/291a7035-eeaa-43cc-ba09-f55490af0a3c/content.

SUMMARY

The scientific article proves that the fight against animal cruelty is undergoing changes within the framework of the ratification of the European Convention for the Protection of Animals from Cruelty to Animals, the adaptation of national legislation to European standards in this area. The presence of criminal and administrative liability for animal cruelty indicates a flexible adaptive legal framework for combating offenses of this type, since these norms reflect the principle of proportionality of punishment to the committed act. It is emphasized that the role of volunteers in combating and preventing this type of crime is difficult to overestimate, as very often they are the ones who witness these actions or receive information from local residents about the commission of offenses of this type. The need to introduce animal abuser registers is emphasized, which would create an additional subtype of liability for persons prone to cruelty to representatives of fauna, namely reputational. The introduction of proportionate liability for cruelty to invertebrates, which is a logically correct and socially just step, in order for legal protection to cover all representatives of the fauna.

Key words: administrative and legal protection of animals, administrative responsibility, administrative act, administrative and legal principles, protection of rights, cruelty, control, supervision, state administration bodies, improvement.